HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

11 septembrie 2008 *

În cauza C-279/06,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Audiencia Provincial de Madrid (Spania), prin decizia din 16 iunie 2006, primită de Curte la 27 iunie 2006, în procedura

CEPSA Estaciones de Servicio SA

împotriva

LV Tobar e Hijos SL,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii U. Lõhmus (raportor), J. Klučka, A. Ó Caoimh și doamna P. Lindh, judecători,

* Limba de procedură: spaniola.

avocat general: domnul P. Mengozzi,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 7 iunie 2007,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru CEPSA Estaciones de Servicio SA, de A. Martínez Sánchez, J. Folguera Crespo și F. Lorente Hurtado, abogados;

— pentru LV Tobar e Hijos SL, de A. Hernández Pardo, M. Gaitán Luján și S. Beltrán Ruiz, abogados;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de doamna K. Mojzesowicz, precum și de domnii E. Gippini Fournier și F. Castillo de la Torre, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 martie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 81 CE și a articolelor 10-13 din Regulamentul (CEE) nr. 1984/83 al Comisiei din 22 iunie 1983 privind aplicarea articolului [81] alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri de aprovizionare exclusivă (JO L 173, p. 5, rectificare în JO 1984, L 79, p. 38), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1582/97 al Comisiei din 30 iulie 1997 (JO L 214, p. 27, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1984/83").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între CEPSA Estaciones de Servicio SA (denumită în continuare „CEPSA"), reclamantă în acțiunea principală, pe de o parte, și LV Tobar e Hijos SL (denumită în continuare „Tobar"), pârâtă în acțiunea principală, pe de altă parte, având ca obiect neexecutarea de către aceasta din urmă a contractului de aprovizionare exclusivă încheiat între cele două societăți.

Reglementarea comunitară

3 Regulamentul nr. 1984/83 excludea din domeniul de aplicare al articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 81 alineatul (1) CE] anumite categorii de acorduri de aprovizionare exclusivă și de practici concertate care îndeplineau în mod normal condițiile prevăzute la alineatul (3) al respectivului articol, pentru motivul că, în general, acestea determinau o ameliorare a distribuției produselor.

4 Considerentele (5), (6), (13), (15) și (17) ale regulamentului menționat au următorul cuprins:

„(5) întrucât acordurile de aprovizionare exclusivă menționate în prezentul regulament determină în general o ameliorare a distribuției; întrucât permit furnizorului să își planifice vânzarea produselor în mod mai precis și cu mai mult timp înainte și asigură revânzătorului o aprovizionare regulată pe perioada acordului; întrucât întreprinderile interesate au astfel posibilitatea de a limita riscurile fluctuațiilor pieței și reducerea costurilor de distribuție;

(6) întrucât astfel de acorduri facilitează promovarea vânzării unui produs și permit să se acționeze intensiv pe piață, datorită faptului că, de regulă, furnizorul se angajează, în contrapartidă a exclusivității aprovizionării la care se obligă revânzătorul, să își aducă propria contribuție la ameliorarea structurii rețelei de distribuție, la calitatea serviciilor de vânzare sau la succesul acestora; întrucât stimulează de asemenea concurența între produsele diferiților fabricanți; întrucât desemnarea mai multor revânzători, obligați să se aprovizioneze exclusiv de la furnizor și care suportă cheltuielile de promovare a vânzărilor, cele aferente serviciului de relații cu clienții și cele de depozitare, poate constitui adesea pentru fabricant mijlocul cel mai eficace, mai exact singurul mijloc de a intra pe o piață și de a face față confruntării cu concurența celorlalți fabricanți; […]

[…]

(13) întrucât [contractele de furnizare a berii și contractele pentru stații de distribuție a carburanților] se caracterizează în general prin faptul că, pe de o parte, furnizorul acordă revânzătorului avantaje economice și financiare deosebit de importante, plătindu-i sume de bani nerecuperabile, acordându-i sau procurându-i împrumuturi în condiții avantajoase, concesionându-i un teren sau incinte pentru exploatarea unui bar sau a stației de distribuție a carburanților, punându-i la dispoziție instalații tehnice sau alte echipamente

sau efectuând alte investiții în favoarea revânzătorului și că, pe de altă parte, revânzătorul își asumă față de furnizor o obligație de aprovizionare exclusivă de lungă durată, însoțită în general de interzicerea concurenței;

[…]

(15) întrucât avantajele economice și financiare pe care furnizorul le acordă revânzătorului facilitează considerabil instalarea sau modernizarea barurilor sau a stațiilor de distribuție a carburanților, precum și întreținerea și exploatarea acestora; […]

[…]

(17) întrucât […] o obligație de aprovizionare exclusivă cu lubrifianți și cu produse petroliere conexe poate fi admisă numai cu condiția ca furnizorul să fi pus la dispoziția revânzătorului instalații tehnice speciale pentru efectuarea lubrifierii sau să le fi finanțat; […]" [traducere neoficială]

5 Dispozițiile speciale referitoare la acordurile încheiate cu operatorii stațiilor de distribuție a carburanților (denumite în continuare „acorduri privind stațiile de distribuție a carburanților") erau prevăzute la articolele 10-13 din Regulamentul nr. 1984/83.

6 Potrivit articolului 10 din acest regulament:

„În conformitate cu articolul 85 alineatul (3) din tratat și cu condițiile prevăzute la articolele 11-13 din prezentul regulament, articolul 85 alineatul (1) din tratatul menționat este declarat inaplicabil acordurilor la care nu participă decât două întreprinderi și în care una dintre ele, revânzătorul, se obligă față de cealaltă, furnizorul, în contrapartidă pentru acordarea unor avantaje economice sau financiare speciale, să nu se aprovizioneze decât de la acesta, de la o întreprindere legată de acesta sau de la o întreprindere terță pe care acesta a autorizat-o să îi distribuie produsele, în scopul revânzării într-o stație de distribuție a carburanților desemnată în acord, cu anumiți carburanți pe bază de produse petroliere pentru vehicule cu motor sau cu anumiți carburanți pentru vehicule cu motor și cu combustibili pe bază de produse petroliere specificate în acord." [traducere neoficială]

7 Articolul 11 din regulamentul menționat prevedea:

„În plus față de obligația prevăzută la articolul 10, revânzătorului nu i se poate impune nicio altă restrângere a concurenței decât

(a) obligația de a nu revinde în stația de distribuție a carburanților desemnată în acord carburanți pentru vehicule cu motor sau combustibili furnizați de întreprinderi terțe;

(b) obligația de a nu utiliza în stația de distribuție a carburanților desemnată în acord lubrifianți sau produse petroliere conexe oferite de întreprinderi terțe, atunci când furnizorul sau o întreprindere legată de acesta a pus la dispoziția revânzătorului sau a finanțat un echipament de golire a uleiurilor sau alte instalații de lubrifiere a vehiculelor cu motor;

(c) obligația de a nu face publicitate pentru produsele livrate de întreprinderi terțe, în interiorul sau în exteriorul stației de distribuție a carburanților, decât în raport cu partea pe care aceste produse o reprezintă în cifra totală de afaceri a stației de distribuție a carburanților;

(d) obligația de a nu permite decât furnizorului sau unei întreprinderi desemnate de acesta să supravegheze instalațiile de depozitare sau de distribuție a produselor petroliere care sunt proprietatea sa sau care au fost finanțate de furnizor sau de o întreprindere legată de acesta." [traducere neoficială]

8 Articolul 12 din Regulamentul nr. 1984/83 enumera clauzele și angajamentele contractuale care se opuneau aplicării articolului 10 din acesta, printre care figura faptul că acordul este încheiat pe o perioadă nedeterminată sau mai mare de 10 ani.

9 Articolul 13 din același regulament prevedea aplicarea, prin analogie, a articolului 2 alineatele (1) și (3), a articolului 3 literele (a) și (b), precum și a articolelor 4 și 5 la acordurile privind stațiile de distribuție a carburanților.

10 Regulamentul nr. 1984/83 a expirat la 31 decembrie 1999. La 1 ianuarie 2000, a intrat în vigoare Regulamentul (CE) nr. 2790/1999 al Comisiei din 22 decembrie 1999 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri verticale și practici concertate (JO L 336, p. 21, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 66).

11 Articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2790/1999 prevede:

„Sub rezerva alineatului (2) din prezentul articol, exceptarea prevăzută la articolul 2 se aplică numai în condițiile în care cota de piață deținută de furnizor nu depășește 30 % pe piața relevantă pe care acesta vinde bunurile sau serviciile contractuale."

12 Articolul 4 din același regulament prevede că exceptarea de la interdicția menționată la articolul 81 alineatul (1) CE „nu se aplică acordurilor verticale care, direct sau indirect, separat ori în combinație cu alți factori sub controlul părților, au ca obiect:

(a) restrângerea capacității cumpărătorului de a-și stabili prețul de vânzare, fără a aduce atingere posibilității furnizorului de a impune un preț de vânzare maxim sau de a recomanda un preț de vânzare, cu condiția ca acestea din urmă să nu echivaleze cu un preț de vânzare fix sau minim ca rezultat al presiunii ori al stimulentelor oferite de oricare dintre părți;

[…]”

13 Potrivit articolului 5 litera (a) din regulamentul menționat, exceptarea prevăzută la articolul 2 din acesta nu se aplică oricărei obligații directe sau indirecte de neconcurență a cărei durată este nedeterminată sau depășește cinci ani. O obligație de neconcurență care poate fi reînnoită tacit după o perioadă de cinci ani este considerată ca fiind încheiată pe o durată nedeterminată.

14 În temeiul articolului 12 din Regulamentul nr. 2790/1999, exceptarea prevăzută, printre altele, în Regulamentul nr. 1984/83 continuă să se aplice până la 31 mai 2000. Interdicția menționată la articolul 81 alineatul (1) CE nu se aplică în perioada începând de la 1 iunie 2000 până la 31 decembrie 2001 acordurilor care sunt deja în vigoare la 31 mai 2000 și care nu îndeplinesc condițiile de exceptare prevăzute în Regulamentul nr. 2790/1999, dar care le îndeplinesc pe cele prevăzute în Regulamentul nr. 1984/83.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

15 Părțile din acțiunea principală au încheiat, la 7 februarie 1996, un „contract prin care se conferă dreptul de a purta însemnul și de a utiliza imaginea, de asistență tehnică și comercială și de aprovizionare în regim de operator-comisionar al unei stații de distribuție a carburanților" (denumit în continuare „contractul în cauză în acțiunea principală").

16 În temeiul contractului menționat, Tobar se angajează să cumpere exclusiv de la CEPSA carburanți și combustibili, precum și lubrifianți și alte produse conexe (denumite în continuare „produse petroliere") în vederea revânzării acestora în stația sa de distribuție a carburanților la prețul de vânzare către public, precum și în condițiile și pe baza tehnicilor de vânzare și de exploatare stabilite de către furnizorul respectiv. Contractul este încheiat pe o perioadă de 10 ani, care poate fi prelungită cu perioade succesive de 5 ani, cu acordul expres, formulat în scris, cu un preaviz minim de 6 luni. Obligația de cumpărare exclusivă a produselor menționate este însoțită de o clauză de neconcurență care interzice ca Tobar să vândă sau să promoveze produse concurente sau să participe la astfel de operațiuni, atât în incinta stației sale de distribuție a carburanților, cât și în împrejurimile acesteia.

17 Tobar trebuie să efectueze plata produselor petroliere către CEPSA în termen de 9 zile de la data livrării acestora către stația de distribuție a carburanților. Tobar este obligată de asemenea să subscrie și să prezinte, la data primei livrări, o garanție bancară pentru o sumă totală reprezentând echivalentul a 15 zile de livrare, care poate fi executată de CEPSA dacă plata nu este făcută la timp. În cazul în care ar fi necesară executarea acestei garanții, Tobar ar fi obligată să plătească aprovizionările în avans. Cu titlu de remunerare, Tobar primește comisioanele de piață în vigoare pentru fiecare stație de distribuție a carburanților. Plata către CEPSA, determinată în funcție de numărul de litri livrați stației de distribuție a carburanților, se efectuează prin deducerea din prețul de vânzare către public stabilit de CEPSA, inclusiv taxa pe valoarea adăugată (denumită în continuare „TVA-ul"), a valorii comisionului, inclusiv această taxă.

18 În ceea ce privește clauzele referitoare la repartizarea cheltuielilor și a riscurilor, rezultă din decizia de trimitere că Tobar este obligată să își asume riscurile legate de produsele petroliere începând de la livrarea acestora de către furnizor în cuvele de

depozitare, inclusiv riscul volumetric, și să păstreze aceste produse în condițiile necesare pentru a evita orice pierdere sau deteriorare a acestora. Societatea menționată răspunde atât față de furnizor, cât și față de terți pentru orice pierdere, contaminare sau amestec susceptibil să aducă atingere calității respectivelor produse, precum și pentru orice prejudiciu susceptibil de a fi produs de acestea. În plus, Tobar este garant și responsabil pentru clienții care au aderat prin intermediul său la utilizarea cărții de credit CEPSA CARD sau cărora aceasta le-a acordat direct un credit. Ea participă de asemenea la finanțarea unei mici părți a cheltuielilor aferente utilizării cardului de fidelitate al CEPSA.

19 În ceea ce o privește, CEPSA își asumă costul transportului produselor petroliere, precum și cheltuielile de instalare și de întreținere legate de imaginea mărcii sale în stația de distribuție a carburanților. Ea cedează Tobar cuvele și pompele de benzină pe care aceasta trebuie să le folosească numai pentru vânzarea produselor livrate de CEPSA și să le returneze la încetarea contractului. Totuși, Tobar este obligată să constituie o „garanție plătibilă la prima cerere” în favoarea CEPSA pentru valoarea instalațiilor tehnice.

20 La 2 noiembrie 2001, CEPSA a adresat Tobar o scrisoare prin care, pentru viitor, o autoriza să reducă prețurile de vânzare a produselor petroliere, fără a diminua totuși veniturile CEPSA.

21 Pe parcursul anului 2003, după ce a adresat CEPSA mai multe scrisori, Tobar a încetat să se aprovizioneze de la CEPSA și a disimulat logoul acesteia de pe instalațiile stației de distribuție a carburanților.

22 În cursul anului 2004, Tobar a introdus o acțiune împotriva CEPSA, având ca obiect anularea contractului în cauză în acțiunea principală, susținând că acesta este incompatibil cu articolul 81 CE și că obiectul său este ilicit, întrucât stabilirea prețului de vânzare a produselor petroliere este lăsată numai la aprecierea CEPSA. Tobar a solicitat de asemenea acordarea unei despăgubiri.

23 CEPSA a contestat temeinicia acestei acțiuni și a introdus o cerere reconvențională prin care solicita executarea contractului respectiv sau rezilierea acestuia în cazul în care executarea sa se dovedea imposibilă, cerând și repararea prejudiciului suferit.

24 La 29 iulie 2005, Juzgado de Primera Instancia nº 3 de Madrid a anulat respectivul contract, întrucât nu este compatibil cu articolul 81 alineatul (1) CE, nici cu Regulamentele nr. 1984/83 și nr. 2790/1999. CEPSA a atacat cu apel această hotărâre la instanța de trimitere.

25 În aceste condiții, Audiencia Provincial de Madrid a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) a) Articolul 81 alineatul (1) CE trebuie interpretat în sensul că un contract de aprovizionare care conferă dreptul de a purta însemnul furnizorului, încheiat în 1996 între o întreprindere de distribuție a produselor petroliere și întreprinderea care exploatează o stație de distribuție a carburanților, prin care aceasta se angajează să vândă în exclusivitate carburanții și combustibilii furnizorului într-o perioadă determinată și să nu vândă produse furnizate de alți distribuitori, intră în domeniul de aplicare al acestei prevederi prin faptul că obligația menționată mai sus implică un acord de neconcurență, chiar dacă respectivul contract, din cauza incidenței sale economice, poate fi considerat un contract de agenție?

b) În cazul în care ar aparține într-adevăr domeniului de aplicare al acestei prevederi, acest contract ar putea beneficia de exceptarea de la interdicție dacă îndeplinește condițiile prevăzute în Regulamentul nr. 1984/83, în special cele referitoare la durată?

c) În acest caz, prevederile articolelor 10 și 12 din regulamentul citat anterior, care permit introducerea unei clauze de neconcurență pentru o durată mai mare de cinci ani, în contrapartidă pentru acordarea de avantaje economice și

financiare, impun condiția ca aceste avantaje economice sau financiare să fie considerabile ori este suficient ca ele să nu fie nesemnificative? Aceste prevederi pot fi interpretate în sensul că astfel de avantaje pot fi considerate acordate în cadrul contractelor de aprovizionare care conferă dreptul de a purta însemnul, în care furnizorul suportă cheltuielile de instalare și de întreținere aferente imaginii mărcii sale în stația de distribuție a carburanților și în care cedează cuvele și pompele de benzină, pe care operatorul stației de distribuție a carburanților nu este abilitat să le utilizeze, fără autorizarea scrisă a furnizorului, pentru vânzarea altor produse decât cele livrate de respectivul furnizor și pe care este obligat să le restituie la încetarea utilizării lor autorizate și a căror valoare este acoperită de garanția plătibilă la prima cerere subscrisă de operatorul stației de distribuție a carburanților în favoarea furnizorului?

d) În cazul în care exceptarea menționată anterior nu este aplicabilă, nulitatea de drept prevăzută la articolul 81 alineatul (2) CE afectează contractul în întregime?

2) a) Articolul 81 alineatul (1) CE trebuie interpretat în sensul că un contract de aprovizionare care conferă dreptul de a purta însemnul, precum în speță, în măsura în care prevede că întreprinderea proprietară a stației de distribuție a carburanților este obligată să vândă în exclusivitate carburanții și combustibilii livrați de furnizor la prețul de vânzare către public stabilit de acesta atrage în principiu interzicerea oricărei restrângeri a concurenței pentru motivul că prețul de vânzare este stabilit prin contract, ținând seama de incidența economică a acestuia și în special de faptul că operatorul stației de distribuție a carburanților își asumă riscurile și contribuie la costurile legate de furnizarea bunurilor care fac obiectul contractului și de promovarea vânzării acestora, având în vedere elementele expuse în continuare:

(i) Operatorul stației de distribuție a carburanților se angajează să vândă în exclusivitate lubrifianții și alte produse conexe destinate motoarelor de autovehicule, precum și carburanții și combustibilii livrați de furnizor, la prețul de vânzare către public, precum și în condițiile și pe baza tehnicilor de vânzare și de exploatare stabilite de acesta, pe o perioadă de 10

ani, care poate fi prelungită cu perioade succesive de 5 ani, fiecare prin acord expres formulat în scris, cu un preaviz minim de 6 luni.

(ii) Operatorul stației de distribuție a carburanților își asumă riscurile legate de carburanți și de combustibili începând de la livrarea lor de către furnizor în cuvele de depozitare, inclusiv riscul volumetric. Din momentul recepționării produselor, operatorul respectiv este obligat să le păstreze în condițiile cerute pentru a evita orice pierdere sau deteriorare a acestora și răspunde, dacă este cazul, atât față de furnizor, cât și față de terți, pentru orice pierdere, contaminare sau amestec susceptibil să aducă atingere produselor menționate, precum și pentru orice prejudiciu susceptibil să fie cauzat de aceste produse.

(iii) Operatorul stației de distribuție a carburanților este obligat să plătească furnizorului prețul carburanților și al combustibililor în termen de 9 zile de la data livrării acestora către stația de distribuție a carburanților, în prealabil fiind subscrisă o garanție bancară care trebuie prezentată la data primei livrări, pentru valoarea totală a acesteia, egală cu 15 zile. În caz de neplată, în afară de faptul că furnizorul poate executa garanția subscrisă de operatorul stației de distribuție a carburanților, acesta din urmă este obligat să plătească prețul produselor furnizate înainte de livrarea acestora către stația de distribuție a carburanților. Operatorul stației de distribuție a carburanților efectuează plata prin deducerea din prețul de vânzare către public stabilit de societatea distribuitoare, inclusiv TVA-ul, a «comisionului» la care are dreptul, inclusiv TVA-ul corespunzător. Carburantul livrat este vândut într-un termen în general cu mult inferior termenului de 9 zile stabilit pentru plata efectuată de reclamantă către pârâtă. Lunar, societatea distribuitoare debitează sau creditează, după caz, operatorul stației de distribuție a carburanților ca urmare a creșterii sau scăderii prețurilor stabilite pentru carburanții livrați. Costul transportului produselor este suportat de furnizor.

(iv) Operatorul stației de distribuție a carburanților garantează și răspunde de clienții care au aderat prin intermediul său la utilizarea cardului de

credit creat și administrat de grupul de societăți din care face parte furnizorul, încasează produsul vânzărilor efectuate prin intermediul respectivului card de credit în luna următoare celei în care au avut loc aceste vânzări, participă la finanțarea unei mici părți din cheltuielile aferente utilizării cardului de fidelitate al societății de distribuție de produse petroliere și își asumă riscul pentru datoriile neplătite ale clienților cărora le-a aprobat în mod direct un credit.

(v) Societatea de aprovizionare cu produse petroliere suportă cheltuielile de instalare și de întreținere legate de imaginea mărcii sale în stația de distribuție a carburanților și, de asemenea, cedează operatorului stației cuvele și pompele de benzină pe care acesta nu le poate utiliza, fără acordul scris al furnizorului, pentru vânzarea altor produse decât cele livrate de acesta din urmă, echipament care este evaluat exact la valoarea pentru care operatorul a subscris o garanție plătibilă la prima cerere în favoarea furnizorului.

b) În această situație, Regulamentul [nr. 1984/83] și în special articolele 10-13 din acesta trebuie interpretate în sensul că un contract de această natură intră în domeniul de aplicare al acestor prevederi, astfel încât interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE nu ar fi aplicabilă în cazul în care contractul îndeplinește condițiile cerute de aceste prevederi pentru a beneficia de exceptare?

c) În acest caz, articolul 11 din același regulament trebuie interpretat în sensul că, dacă în contractul în cauză este prevăzută mai mult de o restrângere a concurenței și, mai mult, dacă acesta nu prevede nicio concurență prin faptul că stabilește aprovizionarea exclusivă de către o întreprindere furnizoare, prețul de vânzare este stabilit de furnizor? Autorizarea conferită de [furnizor] [operatorului] stației de distribuție a carburanților, prin care se permite [acestuia din urmă] să scadă prețurile de vânzare fără a afecta încasările [respectivului furnizor], intervenită în noiembrie 2001, permite să se considere că acest contract este valabil?"

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

26 Prin intermediul cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare, instanța de trimitere adresează Curții două întrebări, fiecare fiind compusă din mai multe aspecte, care au în vedere ipoteze diferite, în funcție de calificarea contractului în cauză în acțiunea principală. Prima întrebare este adresată în ipoteza în care acest contract ar fi calificat ca fiind contract de agenție, în timp ce a doua întrebare este legată de ipoteza în care contractul respectiv ar fi încheiat între două întreprinderi autonome.

27 Instanța de trimitere ridică, în esență, problema aplicabilității interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE și, eventual, a exceptării pe categorii stabilite în Regulamentul nr. 1984/83 cu privire la faptele din acțiunea principală. Cu toate acestea, prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări litera a), instanța menționată nu urmărește să obțină din partea Curții o interpretare a noțiunii de acord între întreprinderi în sensul respectivei prevederi pentru a putea aprecia în continuare dacă acel contract în cauză în acțiunea principală aparține domeniului de aplicare al acestei prevederi, ci invită Curtea să procedeze ea însăși la această apreciere.

28 Trebuie amintit că, în temeiul articolului 234 CE, care se întemeiază pe o separare netă a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, aceasta este unica abilitată să se pronunțe asupra interpretării sau a validității unui text comunitar, pornind de la faptele care îi sunt indicate de instanța națională, și că, în schimb, este de competența acesteia din urmă să aplice normele de drept comunitar la un caz concret. Prin urmare, Curtea nu este competentă să se pronunțe asupra faptelor din acțiunea principală sau să aplice reglementările comunitare pe care le-a interpretat unor măsuri sau situații naționale, aceste aspecte fiind de competența exclusivă a instanței naționale (a se vedea în special Hotărârea din 22 iunie 2000, Fornasar și alții, C-318/98, Rec., p. I-4785, punctul 32, și Hotărârea din 16 octombrie 2003, Traunfellner, C-421/01, Rec., p. I-11941, punctul 21).

29 Or, rezultă din decizia de trimitere că cererea de interpretare adresată Curții se întemeiază pe susțineri ale părților din acțiunea principală a căror temeinicie nu a fost încă verificată de instanța națională. De asemenea, în observațiile scrise și orale prezentate în fața Curții, părțile din acțiunea principală au exprimat un dezacord important cu privire la faptele din litigiul cu care este sesizată instanța de trimitere.

30 În această privință, este important de asemenea să se amintească faptul că, în cadrul procedurii menționate la articolul 234 CE, Curtea nu poate soluționa un conflict referitor la o situație de fapt. Un astfel de conflict, precum, de altfel, orice apreciere a faptelor în cauză, este de competența instanței naționale (a se vedea Hotărârea din 15 noiembrie 1979, Denkavit Futtermittel, 36/79, Rec., p. 3439, punctul 12, și Hotărârea din 9 iunie 2005, HLH Warenvertrieb și Orthica, C-211/03, C-299/03 și C-316/03-C-318/03, Rec., p. I-5141, punctul 96).

31 Cu toate acestea, este de competența Curții să ofere instanței de trimitere un răspuns util care să îi permită să soluționeze litigiul cu care a fost sesizată (a se vedea, printre altele, Hotărârea din 11 octombrie 2007, Freeport, C-98/06, Rec., p. I-8319, punctul 31).

32 Calificarea contractului în cauză în acțiunea principală în lumina normelor privind concurența fiind esențială pentru soluționarea litigiului cu care este sesizată instanța de trimitere, este de competența Curții să amintească în primul rând criteriile pertinente pentru o astfel de calificare [prima și a doua întrebare litera a)]. În al doilea rând, este necesar să se analizeze dacă exceptarea pe categorii este susceptibilă de a se aplica respectivului contract, având în vedere clauzele acestuia cu privire la durata sa de executare [prima întrebare literele b) și c), precum și a doua întrebare litera b)], și la stabilirea prețului de vânzare către public [a doua întrebare litera c)]. În al treilea rând, se pune problema unei eventuale nulități a contractului în temeiul articolului 81 alineatul (2) CE [prima întrebare litera d)].

Cu privire la existența unui acord între întreprinderi în sensul articolului 81 alineatul (1) CE

33 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări litera a), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 81 alineatul (1) CE trebuie interpretat în sensul că se aplică unui contract de aprovizionare exclusivă cu produse petroliere având caracteristicile celui în cauză în acțiunea principală, în primul rând, în ipoteza în care acest contract ar fi considerat ca fiind încheiat între două întreprinderi independente, pentru motivul că prețul de vânzare către public al respectivelor produse este stabilit de furnizor, și, în al doilea rând, în ipoteza în care același contract ar fi considerat un veritabil contract de agenție, pentru motivul că prevede o clauză de aprovizionare exclusivă.

34 În această privință, trebuie amintit că o întrebare similară a fost deja adresată Curții în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea din 14 decembrie 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio (C-217/05, Rec., p. I-11987, denumită în continuare „Hotărârea CEEES"). În această cauză, la fel ca și în cea care a condus la prezenta trimitere preliminară, era vorba despre relațiile contractuale dintre operatorii de stații de distribuție a carburanților și furnizorul lor, mai exact CEPSA. Conform chiar modului de redactare a deciziei de trimitere, contractul în cauză în acțiunea principală este identic cu cele care au făcut obiectul întrebării preliminare examinate de Curte în Hotărârea CEEES.

35 Curtea a constatat, la punctul 38 din Hotărârea CEEES, că acordurile verticale precum convențiile dintre CEPSA și operatorii de stații de distribuție a carburanților intrau sub incidența articolului 85 din tratat numai atunci când operatorul era considerat operator economic independent și exista, prin urmare, un acord între două întreprinderi.

36 Or, elementul determinant pentru a se stabili dacă un operator al unei stații de distribuție a carburanților este operator economic independent rezidă în convenția încheiată cu comitentul și în special în clauzele tacite sau exprese ale acestei convenții cu privire la suportarea riscurilor financiare și comerciale legate de vânzarea mărfurilor către terți. Problema riscului trebuie analizată de la caz la caz și ținând cont de realitatea economică mai mult decât de calificarea juridică a relației contractuale din dreptul intern (Hotărârea CEEES, punctul 46).

37 În plus, Curtea a precizat criteriile care permit instanței naționale să aprecieze, în lumina împrejurărilor de fapt ale cauzei cu care este sesizată, repartizarea efectivă a riscurilor financiare și comerciale între operatorii de stații de distribuție a carburanților și furnizorul de carburanți.

38 În ceea ce privește, în primul rând, riscurile legate de vânzarea mărfurilor, se prezumă că acestea sunt suportate de operatorul stației de distribuție a carburanților în momentul în care devine proprietar al mărfurilor, din momentul în care le primește de la furnizor, atunci când își asumă direct sau indirect suportarea costurilor legate de distribuția mărfurilor, în special costurile de transport, atunci când întreține stocuri pe cheltuiala proprie, atunci când își asumă responsabilitatea pentru eventualele prejudicii produse mărfurilor, cum ar fi pierderea sau deteriorarea lor, precum și prejudiciul cauzat terților de mărfurile vândute sau atunci când suportă riscul financiar legat de mărfuri în cazul în care este obligat să plătească furnizorului suma corespunzând cantității de carburanți livrate în locul celei efectiv vândute (a se vedea Hotărârea CEEES, punctele 51-58).

39 În al doilea rând, în ceea ce privește riscurile legate de investițiile specifice pieței, mai exact cele care sunt necesare pentru ca operatorul unei stații de distribuție a carburanților să poată să negocieze sau să încheie contracte cu terții, este important să se verifice dacă acesta realizează investiții în incinte sau în echipamente, cum ar fi un rezervor de carburant, sau în acțiuni de promovare. În caz afirmativ, respectivele riscuri sunt transferate operatorului (Hotărârea CEEES, punctele 51 și 59).

40 Cu toate acestea, trebuie să se sublinieze că faptul că operatorul suportă numai o parte neglijabilă a riscurilor nu este de natură să atragă aplicabilitatea articolului 81 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea CEEES, punctul 61), un astfel de operator nedevenind un operator economic independent cu ocazia vânzării de carburanți către terți. În acest caz, raporturile dintre operator și furnizor sunt identice cu cele existente între un agent și comitentul său.

41 De asemenea, rezultă de la punctele 62 și 63 din Hotărârea CEEES că, chiar și în cazul unui contract de agenție, numai obligațiile impuse intermediarului cu privire

la vânzarea mărfurilor către terți în contul comitentului, printre care figurează stabilirea prețului de vânzare către public, nu intră sub incidența articolului 81 CE. În schimb, clauzele de exclusivitate și de neconcurență care privesc relațiile dintre agent și comitent ca operatori economici independenți sunt de natură să încalce normele de concurență în măsura în care determină închiderea respectivei piețe. Interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE este, așadar, aplicabilă respectivelor clauze.

42 În ipoteza în care examinarea riscurilor determină stabilirea existenței unui acord între întreprinderi în sensul articolului 81 CE, în ceea ce privește vânzarea de mărfuri către terți, stabilirea prețului de vânzare a acestora către public constituie o restrângere a concurenței prevăzută expres la alineatul (1) litera (a) al articolului menționat, care face ca acest acord să intre sub incidența interdicției prevăzute în această dispoziție în măsura în care sunt îndeplinite toate celelalte condiții de aplicare a acesteia, mai exact că acest acord are ca obiect sau ca efect restrângerea semnificativă a concurenței în cadrul pieței comune și că este de natură să aducă atingere comerțului între statele membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 1998, Cabour, C-230/96, Rec., p. I-2055, punctul 48).

43 În plus, în ceea ce privește în special acordurile de aprovizionare exclusivă, este important să se amintească jurisprudența Curții conform căreia, dacă aceste acorduri nu au ca obiect restrângerea concurenței, în sensul articolului 81 CE, trebuie totuși să se verifice dacă ele nu au ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea acesteia. Aprecierea efectelor unui acord de aprovizionare exclusivă implică necesitatea de a lua în considerare contextul economic și juridic în care se situează acesta sau în care poate concura, alături de altele, la un efect cumulativ asupra concurenței. Trebuie, prin urmare, să se analizeze efectele pe care le produce un astfel de contract, coroborat cu alte contracte de același tip, asupra posibilităților concurenților naționali sau originari din alte state membre de a intra pe piața relevantă sau de a-și mări cota de piață (a se vedea Hotărârea din 28 februarie 1991, Delimitis, C-234/89, Rec., p. I-935, punctele 13-15, și Hotărârea din 7 decembrie 2000, Neste, C-214/99, Rec., p. I-11121, punctul 25).

44 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare litera a) că un contract de aprovizionare exclusivă cu produse petroliere este susceptibil de a intra în domeniul de aplicare al articolului 81 alineatul

(1) CE atunci când operatorul stației de distribuție a carburanților își asumă într-o proporție neneglijabilă unul sau mai multe riscuri financiare și comerciale legate de vânzarea acestor produse către terți și atunci când cuprinde clauze care pot să încalce concurența, precum cele referitoare la stabilirea prețului de vânzare către public. În cazul în care operatorul stației de distribuție a carburanților nu își asumă astfel de riscuri sau își asumă numai o parte neglijabilă din acestea, sunt susceptibile de a intra în domeniul de aplicare al respectivei prevederi numai obligațiile impuse operatorului în cadrul serviciilor de intermediere oferite de acesta comitentului, precum clauzele de exclusivitate și de neconcurență. Este de competența instanței de trimitere să verifice, în plus, dacă contractul în cauză în acțiunea principală are ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în sensul articolului 81 CE.

Cu privire la durata maximă a acordului, prevăzută în Regulamentul nr. 1984/83

45 Prin intermediul primei întrebări literele b) și c), precum și al celei de a doua întrebări litera b), instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă un acord de aprovizionare exclusivă precum cel în cauză în acțiunea principală, în cazul în care intră în domeniul de aplicare al articolului 81 CE, este susceptibil de a beneficia de o exceptare pe categorii precum cea prevăzută în Regulamentul nr. 1984/83, sub rezerva respectării condițiilor prevăzute în acesta și în special a duratei maxime a acordului, precum și a acordării de avantaje economice și financiare.

46 Instanța menționată ridică, printre altele, problema dacă, pe de o parte, pentru respectarea condiției privind durata maximă, articolul 10 din Regulamentul nr. 1984/83 trebuie interpretat în sensul că impune, pentru aplicarea exceptării la acordurile privind stațiile de distribuție a carburanților, ca avantajele economice acordate operatorului stației de distribuție a carburanților de către furnizor să fie considerabile sau dacă este suficient ca ele să nu fie nesemnificative și, pe de altă parte, dacă avantajele acordate prin contractul în cauză în acțiunea principală sunt suficiente în această privință.

47 Trebuie amintit, cu titlu introductiv, că Regulamentul nr. 1984/83 prevedea aplicarea articolului 85 alineatul (3) din tratat anumitor categorii de acorduri de aprovizionare exclusivă încheiate între două întreprinderi în scopul revânzării de produse susceptibile de a intra sub incidența alineatului (1) al aceluiași articol.

48 Astfel cum se precizează la punctul 41 din prezenta hotărâre, în ipoteza unei veritabile relații de agenție, sunt susceptibile de a intra sub incidența articolului 81 CE numai clauzele de exclusivitate și de neconcurență privind relațiile dintre agent și comitent în calitate de operatori economici independenți. În schimb, obligațiile privind vânzarea mărfurilor către terți în contul comitentului, deși susceptibile, cel puțin unele dintre ele, de a încălca normele de concurență, dacă sunt încheiate între două întreprinderi independente, nu trebuie luate în considerare la examinarea aplicabilității regulamentului menționat. În ipoteza unui contract de distribuție între două întreprinderi independente, contractul trebuie examinat în întregime pentru a se decide cu privire la aplicabilitatea exceptării pe categorii.

49 Articolul 12 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1984/83 prevedea că, prin derogare de la durata maximă de 5 ani, aplicabilă, în general, acordurilor de aprovizionare exclusivă de durată scurtă sau medie, astfel cum există în toate ramurile economiei, durata maximă aplicabilă acordurilor privind stațiile de distribuție a carburanților era de 10 ani. În ceea ce privește condițiile speciale aplicabile acestor din urmă acorduri, articolul 10 din același regulament prevedea că revânzătorul se angajează față de furnizor să nu cumpere decât de la acesta, o astfel de obligație de aprovizionare exclusivă fiind încheiată „în contrapartidă pentru acordarea unor avantaje economice sau financiare speciale”.

50 Trebuie să se constate că, în versiunea spaniolă a articolului 10, nu se preciza natura avantajelor economice sau financiare menționate, spre deosebire de toate celelalte versiuni lingvistice care utilizau termenul „deosebite” sau „speciale” pentru a califica aceste avantaje. Or, în temeiul unei jurisprudențe constante, diferitele versiuni lingvistice ale unui text comunitar trebuie să fie interpretate în mod uniform și, în caz de divergențe între aceste versiuni, dispoziția relevantă trebuie să fie interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (a se vedea Hotărârea din 1 aprilie 2004, Borgmann, C-1/02, Rec., p. I-3219, punctul

25, Hotărârea din 16 septembrie 2004, Comisia/Spania, C-227/01, Rec., p. I-8253, punctul 45, și Hotărârea din 16 martie 2006, Comisia/Spania, C-332/04, punctul 52).

51 În ceea ce privește economia și finalitatea reglementării comunitare în cauză, rezultă din considerentul (13) al Regulamentului nr. 1984/83 că acordurile privind stațiile de distribuție a carburanților se caracterizează în general prin faptul că furnizorul acordă revânzătorului avantaje economice și financiare deosebit de importante, plătindu-i sume de bani nerecuperabile, acordându-i sau procurându-i împrumuturi în condiții avantajoase, concesionându-i un teren sau incinte pentru exploatarea stației de distribuție a carburanților, punându-i la dispoziție instalații tehnice ori alte echipamente sau efectuând alte investiții în favoarea revânzătorului.

52 În plus, în considerentul (15) al aceluiași regulament se preciza că avantajele economice și financiare pe care furnizorul le acordă revânzătorului facilitează considerabil instalarea sau modernizarea stațiilor de distribuție a carburanților, precum și întreținerea și exploatarea acestora. În considerentul (17) se preciza, cu titlu de exemplu, că o obligație de aprovizionare exclusivă cu lubrifianți și cu produse petroliere conexe poate fi admisă numai cu condiția ca furnizorul să fi pus la dispoziția revânzătorului instalații tehnice speciale pentru efectuarea lubrifierii sau să le fi finanțat.

53 Finalitatea exceptării de la interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE rezultă și de la alineatul (3) a treia liniuță al acestui articol, conform căruia prevederile alineatului (1) nu se aplică acordurilor „care contribuie la îmbunătățirea producției sau a distribuției de mărfuri ori la promovarea progresului tehnic sau economic, asigurând totodată consumatorilor o parte echitabilă din beneficiul obținut”. În considerentele (5) și (6) ale Regulamentului nr. 1984/83 se preciza, în plus, în ceea ce privește în special acordurile de aprovizionare exclusivă, că astfel de acorduri reduc costurile de distribuție, limitează riscurile de fluctuație a pieței, facilitează promovarea vânzării unui produs, ameliorează structura rețelei de distribuție și calitatea serviciului de vânzări și constituie mijlocul cel mai eficient, mai exact singurul mijloc, de a intra pe o piață.

54 Rezultă de aici că noțiunea „avantaje economice și financiare deosebite” menționată la articolul 10 din Regulamentul nr. 1984/83 trebuie interpretată în sensul că aceste avantaje sunt cu certitudine specifice relației contractuale, dar că ele trebuie să fie și importante pentru a justifica o exclusivitate a aprovizionării pentru o perioadă de 10 ani. Aceste avantaje trebuie să fie de natură să determine o ameliorare a distribuției, să faciliteze instalarea sau modernizarea stației de distribuție a carburanților și să reducă costurile de distribuție.

55 În ceea ce privește întrebarea dacă avantajele economice sau financiare precum cele acordate Tobar în acțiunea principală sunt de natură să justifice durata exclusivității aprovizionării de 10 ani, trebuie să se reamintească jurisprudența menționată la punctul 30 din prezenta hotărâre, conform căreia orice apreciere cu privire la fapte este de competența instanței naționale. Așadar, este de competența instanței de trimitere să evalueze importanța investițiilor efectuate de CEPSA ținând cont de indicațiile care figurează la punctele 51-54 din prezenta hotărâre.

56 Cu toate acestea, trebuie să se precizeze că rezultă din decizia de trimitere că domeniul de aplicare *ratione temporis* al Regulamentului nr. 1984/83 nu acoperă în întregime perioada de executare a contractului în cauză în acțiunea principală, deoarece acesta a fost încheiat la 7 februarie 1996 pentru o perioadă de 10 ani și abia în anul 2003 Tobar a încetat să își execute obligațiile contractuale. Regulamentul menționat a expirat la 31 decembrie 1999, dar exceptarea prevăzută în acesta a continuat să se aplice până la 31 mai 2000 în temeiul Regulamentului nr. 2790/1999 care a prevăzut, în plus, o perioadă tranzitorie până la 31 decembrie 2001, în care interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE nu se aplica acordurilor în vigoare la 31 mai 2000 care nu îndeplineau condițiile de exceptare prevăzute în acest ultim regulament, dar le îndeplineau pe cele prevăzute în Regulamentul nr. 1984/83. Prin urmare, pentru a oferi un răspuns util instanței de trimitere, trebuie examinate și condițiile de exceptare aplicabile în temeiul Regulamentului nr. 2790/1999.

57 Acest ultim regulament, aplicabil unor categorii de acorduri verticale și de practici concertate, nu cuprinde prevederi speciale referitoare la acordurile privind stațiile de distribuție a carburanților. În conformitate cu articolul 3 alineatul (1), exceptarea prevăzută în regulamentul menționat se aplică cu condiția ca respectiva cotă de piață deținută de furnizor să nu depășească 30 % din piața relevantă pe care

acesta vinde bunurile sau serviciile contractuale. Spre deosebire de Regulamentul nr. 1984/83, Regulamentul nr. 2790/1999 prevede la articolul 5 litera (a) că exceptarea prevăzută la articolul 2 nu se aplică niciuneia dintre obligațiile directe sau indirecte de neconcurență, „a căror durată este nedeterminată sau depășește 5 ani” și că „o obligație de neconcurență care poate fi reînnoită tacit după o perioadă de 5 ani trebuie considerată ca fiind încheiată pe perioadă nedeterminată”.

58 În cazul în care instanța de trimitere ar ajunge la concluzia că durata acordului de aprovizionare exclusivă îndeplinește condiția referitoare la durata maximă avută în vedere la articolul 12 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 1984/83, ar fi de competența acesteia să verifice și dacă acest acord respectă de asemenea durata maximă admisă în temeiul Regulamentului nr. 2790/1999, mai exact 5 ani.

59 În această privință, este important să se stabilească dacă acordul de exclusivitate îndeplinea condițiile de exceptare prevăzute în Regulamentul nr. 2790/1999 începând cu 1 iunie 2000, dată la care acesta din urmă a devenit aplicabil. În cazul în care ar trebui să se răspundă negativ, acestui acord i-ar fi aplicabilă o perioadă tranzitorie până la 31 decembrie 2001 numai dacă ar îndeplini condițiile de exceptare prevăzute în Regulamentul nr. 1984/83.

60 Rezultă din prevederile Regulamentului nr. 2790/1999 că exceptarea prevăzută în acesta este aplicabilă de la 1 iunie 2000 acordurilor a căror durată nu depășește 5 ani. Cu toate acestea, articolul 12 alineatul (2) din același regulament prevede o perioadă tranzitorie până la 31 decembrie 2001 pentru acordurile în vigoare la 31 mai 2000 care nu îndeplinesc condițiile de exceptare prevăzute în acest regulament, dar care îndeplinesc condițiile de exceptare prevăzute în Regulamentul nr. 1984/83. Este de competența instanței de trimitere să verifice în speță, după cum contractul în cauză în acțiunea principală îndeplinea sau nu îndeplinea condițiile de exceptare din Regulamentul nr. 1984/83, începând de la ce dată clauza de exclusivitate trebuie analizată în raport cu Regulamentul nr. 2790/1999.

61 În plus, este de competența acestei instanțe să aprecieze dacă clauza din contractul în cauză în acțiunea principală, care prevedea prelungirea acestuia cu perioade

succesive de 5 ani, cu consimțământul expres, formulat în scris, cu un preaviz minim de 6 luni, nu poate, în lumina articolului 5 litera (a) din Regulamentul nr. 2790/1999, să fie considerată ca prevăzând că acest contract a fost încheiat pe o durată nedeterminată, ceea ce ar avea drept consecință faptul că ar fi exclus de la beneficiul exceptării pe categorii.

62 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare literele b) și c), precum și la a doua întrebare litera b) că un contract de aprovizionare exclusivă, precum cel în cauză în acțiunea principală, este susceptibil de a beneficia de o exceptare pe categorii prevăzută în Regulamentul nr. 1984/83 dacă respectă durata maximă de 10 ani prevăzută la articolul 12 alineatul (1) litera (c) din același regulament și dacă furnizorul îi acordă operatorului stației de distribuție a carburanților, în contrapartidă pentru exclusivitate, avantaje economice importante care contribuie la o ameliorare a distribuției, facilitează instalarea sau modernizarea stației de distribuție a carburanților și reduc costurile de distribuție. Este de competența instanței de trimitere să aprecieze dacă aceste condiții sunt îndeplinite în acțiunea principală.

Cu privire la stabilirea prețului de vânzare către public

63 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera c), instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolele 10-13 din Regulamentul nr. 1984/83 trebuie interpretate în sensul că exclud aplicarea exceptării pe categorii unui contract de aprovizionare exclusivă pentru motivul că acesta din urmă prevede stabilirea de către furnizor a prețului de vânzare către public. În caz afirmativ, aceasta întreabă dacă autorizarea de a scădea acest preț de vânzare fără a afecta veniturile furnizorului face ca exceptarea să fie din nou aplicabilă.

64 Trebuie să se amintească de la început, astfel cum s-a precizat la punctul 42 din prezenta hotărâre, că, în ipoteza unei relații contractuale între două întreprinderi, aplicarea exceptării pe categorii este exclusă dacă, în plus față de o clauză de

exclusivitate a aprovizionării, contractul încheiat între acestea cuprinde o clauză care prevede stabilirea de către furnizor a prețului de vânzare către public.

65 Într-adevăr, articolul 11 din Regulamentul nr. 1984/83 enumera în mod exhaustiv obligațiile care, în plus față de clauza de exclusivitate, puteau fi impuse revânzătorului, printre care nu figura stabilirea prețului de vânzare către public. În conformitate cu considerentul (8) al aceluiași regulament, „alte prevederi care restrâng concurența, în special cele care limitează libertatea revânzătorului de a-și stabili prețurile [...] nu pot fi exceptate în temeiul prezentului regulament". În consecință, stabilirea de către CEPSA a prețului de vânzare a produselor petroliere către public ar constitui o restrângere a concurenței care nu ar face obiectul exceptării prevăzute la articolul 10 din regulamentul menționat (a se vedea Hotărârea CEEES, punctul 64).

66 Cu toate acestea, rezultă din decizia de trimitere că, la 2 noiembrie 2001, CEPSA a trimis Tobar o scrisoare prin care îi permitea acesteia din urmă să scadă prețurile de vânzare fără a afecta veniturile furnizorului. În observațiile sale scrise și orale, CEPSA susține că exista o astfel de autorizare de la încheierea contractului în cauză în acțiunea principală și că Tobar ar fi utilizat-o efectiv chiar înainte de trimiterea acestei scrisori. Tobar contestă cu tărie această susținere și subliniază că este imposibil ca acest contract să fie modificat valabil printr-un act unilateral.

67 Într-o astfel de situație, având în vedere repartizarea competențelor între instanțele naționale și Curte, este de competența instanței de trimitere să aprecieze modalitățile de stabilire a prețului de vânzare către public în acțiunea principală, precum și existența în dreptul național a unei posibilități de modificare unilaterală a clauzei care reglementează stabilirea respectivului preț.

68 Presupunând că instanța de trimitere ajunge la concluzia că o astfel de modificare unilaterală este posibilă în temeiul dreptului național, atunci ar trebui să se examineze condițiile de exceptare în vigoare la data autorizării date de CEPSA.

69 Într-adevăr, în luna noiembrie 2001, Regulamentul nr. 2790/1999 era aplicabil acordurilor care nu beneficiau de perioada tranzitorie prevăzută la articolul 12 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2790/1999 pentru motivul că nu îndeplineau condițiile de exceptare prevăzute în Regulamentul nr. 1984/83. Potrivit articolului 4 litera (a) din primul regulament, exceptarea prevăzută la articolul 2 din acesta nu se aplica acordurilor verticale care au ca obiect „restrângerea capacității cumpărătorului de a-și stabili prețul de vânzare, fără a aduce atingere posibilității furnizorului de a impune un preț de vânzare maxim sau de a recomanda un preț de vânzare, cu condiția ca acestea din urmă să nu echivaleze cu un preț de vânzare fix sau minim ca rezultat al presiunii ori al stimulentelor oferite de oricare dintre părți”.

70 Rezultă de aici că trebuie să se verifice dacă stabilirea prețului maxim de vânzare nu rămâne în realitate un preț de vânzare fix sau minim, iar aceasta ținându-se seama de ansamblul obligațiilor contractuale, precum și de comportamentul părților din acțiunea principală.

71 Întrucât Curtea nu este în măsură să aprecieze marja de libertate de care dispunea Tobar pentru stabilirea prețului de vânzare a produselor petroliere către public, ca urmare a autorizării acordate acestei societăți prin scrisoarea CEPSA din 2 noiembrie 2001, este de competența instanței de trimitere să analizeze dacă această autorizare corespunde unei posibilități reale pentru revânzător de a scădea acest preț de vânzare, ținând cont de efectul concret al ansamblului clauzelor contractului în cauză în acțiunea principală în contextul lor economic și juridic. Este important în special să se verifice dacă un astfel de preț de vânzare către public nu este în realitate stabilit prin mijloace indirecte sau disimulate, precum stabilirea unei marje pentru operatorul stației de distribuție a carburanților, amenințări, intimidări, avertismente, sancțiuni sau stimulente.

72 În cazul în care instanța de trimitere ar ajunge la concluzia că Tobar era obligată în realitate să respecte prețul de vânzare fix sau minim impus de CEPSA, contractul respectiv nu ar putea beneficia de exceptarea pe categorii instituită prin Regulamentul nr. 2790/1999. Cu toate acestea, atunci când un acord nu îndeplinește toate condițiile prevăzute printr-un regulament de exceptare, acesta intră sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE numai dacă are ca obiect sau ca efect restrângerea semnificativă a concurenței în cadrul pieței comune și dacă este de natură să aducă atingere comerțului dintre statele membre (a se vedea în acest sens Hotărârea Cabour, citată anterior, punctul 48). În acest caz, în lipsa unei exceptări

individuale în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE, acordul referitor la preț ar fi nul de drept în conformitate cu alineatul (2) al aceluiași articol.

73 În schimb, dacă modificarea unilaterală a contractului în cauză în acțiunea principală ar avea drept consecință faptul că clauza referitoare la prețul de vânzare a produselor petroliere către public ar deveni conformă normelor de concurență, acest contract ar beneficia atunci de exceptarea pe categorii, sub rezerva îndeplinirii tuturor condițiilor prevăzute în Regulamentul nr. 2790/1999. Cu toate acestea, astfel cum arată pe bună dreptate avocatul general la punctul 94 din concluzii, o astfel de modificare nu poate determina validitatea retroactivă a contractului respectiv în raport cu exceptarea pe categorii prevăzută în Regulamentul nr. 1984/83.

74 Într-adevăr, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, din moment ce sunt îndeplinite condițiile de aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE, iar acordul respectiv nu poate justifica acordarea unei exceptări în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE, nulitatea menționată la alineatul (2) al aceluiași articol poate fi invocată de oricine. Respectiva nulitate având un caracter absolut, este susceptibilă de a afecta toate efectele, trecute sau viitoare, ale acordului în cauză (Hotărârea din 13 iulie 2006, Manfredi și alții, C-295/04-C-298/04, Rec., p. I-6619, punctul 57 și jurisprudența citată).

75 Problema dacă nulitatea clauzei referitoare la stabilirea prețului de vânzare a produselor petroliere către public are consecința că contractul în cauză în acțiunea principală devine nul de drept în întregime face obiectul primei întrebări litera d), la care s-a răspuns la punctele 78-80 din prezenta hotărâre. Cu toate acestea, în cazul în care instanța de trimitere ar constata nulitatea de drept a întregului contract, problema dacă acesta ar putea deveni valid în urma modificării clauzei referitoare la prețul de vânzare este de domeniul dreptului național al contractelor, după cum arată pe bună dreptate Comisia Comunităților Europene.

76 Rezultă din cele ce precedă că trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera c) că articolele 10-13 din Regulamentul nr. 1984/83 trebuie interpretate în sensul că exclud aplicarea exceptării pe categorii la un contract de aprovizionare exclusivă care prevede stabilirea de către furnizor a prețului de vânzare către public. Este de

competența instanței de trimitere să verifice dacă, în temeiul dreptului național, clauza contractuală referitoare la acest preț de vânzare poate fi modificată printr-o autorizare unilaterală a furnizorului, precum cea în cauză în acțiunea principală, și dacă un contract nul de drept poate deveni valid ca urmare a unei modificări a acestei clauze contractuale având ca efect să îl pună în conformitate cu articolul 81 alineatul (1) CE.

Cu privire la consecințele unei eventuale nulități a acordului în temeiul articolului 81 alineatul (2) CE

77 Prin intermediul primei întrebări litera d), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă nulitatea de drept prevăzută la articolul 81 alineatul (2) CE afectează în întregime contractul în cauză în acțiunea principală sau numai clauzele incompatibile cu alineatul (1) al aceluiași articol.

78 În această privință, trebuie amintit că, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, nulitatea de drept a unui acord în sensul articolului 81 alineatul (2) CE se aplică numai elementelor acordului care cad sub incidența interdicției prevăzute la alineatul (1) al aceluiași articol sau acordului în ansamblul său, dacă aceste elemente nu apar ca fiind separabile de acordul însuși (a se vedea printre altele Hotărârea din 30 iunie 1966, LTM, 56/65, Rec., p. 337, 360, și Hotărârea Delimitis, citată anterior, punctul 40).

79 Dacă aceste elemente sunt separabile de acord, consecințele nulității pentru toate celelalte elemente ale acordului sau pentru alte obligații care decurg din acesta nu aparțin domeniului dreptului comunitar. Este, așadar, de competența instanței de trimitere să aprecieze, în temeiul dreptului național aplicabil, sfera și consecințele, pentru ansamblul relațiilor contractuale, ale unei eventuale nulități a anumitor clauze contractuale în temeiul articolului 81 alineatul (2) CE (a se vedea printre altele Hotărârea din 18 decembrie 1986, VAG France, 10/86, Rec., p. 4071, punctele 14 și 15, Hotărârea Cabour, citată anterior, punctul 51, precum și Hotărârea din 30 noiembrie 2006, Brünsteiner și Autohaus Hilgert, C-376/05 și C-377/05, Rec., p. I-11383, punctul 48).

80 Trebuie, așadar, să se răspundă la prima întrebare litera d) că nulitatea de drept prevăzută la articolul 81 alineatul (2) CE afectează în întregime un contract numai în cazul în care clauzele incompatibile cu alineatul (1) al aceluiași articol nu sunt separabile de contractul însuși. În caz contrar, consecințele nulității în privința tuturor celorlalte elemente ale contractului nu aparțin domeniului dreptului comunitar.

Cu privire la cheltuielile de judecată

81 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) Un contract de aprovizionare exclusivă cu carburanți și cu combustibili, precum și cu lubrifianți și cu alte produse conexe este susceptibil de a intra în domeniul de aplicare al articolului 81 alineatul (1) CE atunci când operatorul stației de distribuție a carburanților își asumă într-o proporție neneglijabilă unul sau mai multe riscuri financiare și comerciale legate de vânzarea acestor produse către terți și atunci când cuprinde clauze care pot să încalce concurența, precum cele referitoare la stabilirea prețului de vânzare către public. În cazul în care operatorul stației de distribuție a carburanților nu își asumă astfel de riscuri sau își asumă numai o parte neglijabilă din acestea, sunt susceptibile de a intra în domeniul de aplicare al respectivei prevederi numai obligațiile impuse operatorului în cadrul serviciilor de intermediere oferite de acesta comitentului, precum clauzele de exclusivitate și de neconcurență. Este de competența instanței de trimitere să verifice, în plus, dacă contractul încheiat la 7 februarie 1996 între CEPSA Estaciones de Servicio SA și LV Tobar e Hijos SL are ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în sensul articolului 81 CE.

2) **Un contract de aprovizionare exclusivă, precum cel menționat la punctul precedent din prezentul dispozitiv, este susceptibil de a beneficia de o exceptare pe categorii prevăzută în Regulamentul nr. 1984/83 al Comisiei din 22 iunie 1983 privind aplicarea articolului [81] alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri de aprovizionare exclusivă, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1582/97 al Comisiei din 30 iulie 1997, dacă respectă durata maximă de 10 ani prevăzută la articolul 12 alineatul (1) litera (c) din același regulament și dacă furnizorul îi acordă operatorului stației de distribuție a carburanților, în contrapartidă pentru exclusivitate, avantaje economice importante care contribuie la o ameliorare a distribuției, facilitează instalarea sau modernizarea stației de distribuție a carburanților și reduc costurile de distribuție. Este de competența instanței de trimitere să aprecieze dacă aceste condiții sunt îndeplinite în acțiunea principală.**

3) **Articolele 10-13 din Regulamentul nr. 1984/83, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1582/97, trebuie interpretate în sensul că exclud aplicarea exceptării pe categorii la un contract de aprovizionare exclusivă care prevede stabilirea de către furnizor a prețului de vânzare către public. Este de competența instanței de trimitere să verifice dacă, în temeiul dreptului național, clauza contractuală referitoare la acest preț de vânzare poate fi modificată printr-o autorizare unilaterală a furnizorului, precum cea în cauză în acțiunea principală, și dacă un contract nul de drept poate deveni valid ca urmare a unei modificări a acestei clauze contractuale având ca efect să îl aducă în conformitate cu articolul 81 alineatul (1) CE.**

4) **Nulitatea de drept prevăzută la articolul 81 alineatul (2) CE afectează în întregime un contract numai în cazul în care clauzele incompatibile cu alineatul (1) al aceluiași articol nu sunt separabile de contractul însuși. În caz contrar, consecințele nulității în privința tuturor celorlalte elemente ale contractului nu aparțin domeniului dreptului comunitar.**

Semnături